

การศึกษาสภาพและแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก
ปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2

**A Study on Condition and Guidelines for Performance of Environmental
for Support Learning of Early Childhood Under the Office of
Sukhothai Primary Educational Service Area 2**

นิฤมล วงศ์อินพ้อ และ สติรพร ชาวนิชัย

มหาวิทยาลัยนเรศวร

Niruemon Wonginpor and Sathiraporn Chaowachai
Naresuan University, Thailand
Corresponding Author, Email: niruemonw23@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพของการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย และแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 โดยผู้วิจัยได้แบ่งขั้นตอนการวิจัยเป็น 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพของการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหาร และครูผู้สอนเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 217 คน กำหนดขนาดโดยใช้ตารางเครจซี่และมอร์แกน โดยแบ่งเป็นผู้บริหาร 29 คน และครูผู้สอนเด็กปฐมวัย 188 คน และเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วนของผู้บริหาร และครูในแต่ละอำเภอ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 4 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัยเขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีการปฏิบัติสูงสุด คือ ด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม และด้านที่มีการปฏิบัติต่ำสุด คือ ด้านสภาพแวดล้อมภายในอาคารเรียน แนวทางการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนเด็กปฐมวัยควรจัดสัดส่วนพื้นที่ของห้องเรียนให้เพียงพอต่อจำนวนเด็กตามสัดส่วนที่กำหนดไว้ในมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ โดย

* วันที่รับบทความ: 3 เมษายน 2565; วันที่แก้ไขบทความ 24 เมษายน 2565; วันที่ตอบรับบทความ: 25 เมษายน 2565

คำนึงถึงขนาดของห้องเรียนและพื้นที่ใช้สอย เลือกใช้ฝาผนังกันห้องเรียนแบบเบาที่สามารถเลื่อนได้ เพื่อสะดวกในการสังเกตเด็กขณะอยู่ในห้องเรียน จัดห้องเรียนให้มีแสงสว่างที่เพียงพอ อากาศถ่ายเทได้สะดวก เหมาะสมในการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย เลือกใช้วัสดุ อุปกรณ์ ที่มีความแข็งแรง ทนทานต่อการใช้งาน และมีความปลอดภัยต่อเด็ก

คำสำคัญ: การจัดสภาพแวดล้อมเอื้อต่อการเรียนรู้; เด็กปฐมวัย; สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2

Abstracts

The objectives of this research were to study the condition of the environment that is conducive to learning in early childhood and guidelines for setting up an environment that is conducive to early childhood learning under the Sukhothai Primary Educational Service Area Office 2. The researcher divided the research process into 2 steps: Step 1 was to study the condition of setting up an environment that is conducive to early childhood learning. Under the Sukhothai Primary Educational Service Area Office 2. The group of informants were administrators and early childhood teachers under the Sukhothai Primary Educational Service Area Office 2, academic Year 2021, 217 persons. The size is determined by Krejcie and Morgan's schedule, which is divided into 29 people and 188 children's teachers. and selected a stratified sample according to the proportion of the executives and teachers in each district. The tool for collecting data was a 5-level estimation scale questionnaire. The statistics used for data analysis were Mean and Standard Deviation. Step 2, a study of guidelines for setting up an environment that is conducive to learning of early childhood under the Sukhothai Primary Educational Service Area Office 2. The group of informants consisted of 4 qualified persons who were selected by specific method. Collecting data with an interview form Analyze data with content analysis

The results showed that providing an environment that is conducive to early childhood learning under the Sukhothai Primary Educational Service Area Office 2, the overall level is at a high level. When considering each aspect, it was found that the aspect with the highest practice was the social environment and the aspect with the least practice was the environment inside the school building. Guidelines for setting up an environment that is conducive to early childhood learning under the Office of Sukhothai Primary Educational Service Area 2, it was found that early childhood administrators and teachers should allocate classroom space to be sufficient for the number of children according to the proportion specified in the National Early Childhood Development Center standard. taking into account the size of the classroom and the usable area for lightweight classroom partition walls that can be move to facilitate observation of children while in the classroom Arrange classrooms with adequate lighting. Good ventilation, suitable in organizing a variety of activities Choose materials and equipment that are strong. durable to use and is safe for children

Keywords: Performance of Environmental for Support Learning; Early childhood; Sukhothai Primary Educational Service Area 2

บทนำ

ปัจจุบันการศึกษาเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการสร้างทรัพยากรมนุษย์ของชาติที่มีคุณภาพและก่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศ ดังนั้นงบประมาณที่ใช้ในการพัฒนาประเทศส่วนหนึ่งจึงจำเป็นต้องจัดสรรให้กับการพัฒนาการศึกษา เนื่องจากการลงทุนในการพัฒนาบุคลากรของชาติในอนาคต ในยุคที่เทคโนโลยีและนวัตกรรมต่างๆ มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การศึกษาจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนตลอดเวลาเช่นกัน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพตามเป้าหมายของแผนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สถานศึกษาจึงต้องมีการปฏิรูปการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงกับแนวทางการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2545) ขึ้นโดยเป็นพระราชบัญญัติที่มุ่งเน้นการพัฒนาการศึกษา เพื่อให้ทันกับยุคสมัยของการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยี และนวัตกรรมต่างๆ โดยในมาตรา 4 หมวดการจัดการศึกษาได้กำหนดไว้ว่าการศึกษา หมายความว่า กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ขึ้นจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยในหมวด 4 มาตรา 24 (2) ได้ระบุไว้ว่า ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ

สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยจะต้องอยู่ในสภาพที่สนองความต้องการความสนใจของเด็กทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน ผู้สอนจะต้องจัดสภาพแวดล้อมที่สะอาด ปลอดภัย อากาศสดชื่น ผ่อนคลาย ไม่เครียด มีโอกาสออกกำลังกายและพักผ่อน มีสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ มีของเล่นที่หลากหลายเหมาะสมกับวัย ให้เด็กมีโอกาสได้เลือกเล่น ดังนั้น สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน จึงเป็นเสมือนหนึ่งสังคมที่มีคุณค่าสำหรับเด็กแต่ละคนจะเรียนรู้และสะท้อนให้เห็นว่าบุคคลในสังคมเห็นความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาแก่เด็กปฐมวัย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2547 : 6)

จากสภาพปัญหาและอุปสรรคหลายประการ ปัจจุบันสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 พบว่า ผลการสังเคราะห์รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษาระดับการศึกษาปฐมวัย ประจำปีการศึกษา 2563 จุดที่ควรพัฒนาครูควรให้ความสำคัญกับการใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยให้เหมาะสมครอบคลุมพัฒนาการเด็กทั้ง 4 ด้าน คือ พัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ครูควรมีความรู้ความสามารถ มีความชำนาญในการจัดประสบการณ์ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญที่สอดคล้องหลักสูตรปฐมวัย (อ้างอิงจาก,การสรุปรายงานประจำปีการประเมินตนเองของสถานศึกษา 2563 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2) จาก

ข้อมูลสภาพปัญหา ความสำคัญดังกล่าว ครูควรมุ่งมั่นในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน โดยจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้เรียนรู้โดยการคิดได้ลงมือปฏิบัติจริง มีการใช้วิธีการและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 และหาแนวทางการจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 เพื่อเป็นข้อมูลให้ผู้บริหารและครูผู้สอนเด็กปฐมวัยใช้ประกอบการวางแผน ปรับปรุงการจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพของการจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2
2. เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2

ระเบียบวิธีวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 2 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพของการจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรประกอบด้วย ผู้บริหารและครูผู้สอนเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ปีการศึกษา 2564 จำแนกเป็นผู้บริหาร จำนวน 139 คน ครูผู้สอนเด็กปฐมวัย จำนวน 361 คน รวมทั้งหมด 500 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย ผู้บริหารและครูผู้สอนเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 217 คน กำหนดขนาดโดยใช้ตารางเครจซี่และมอร์แกน โดยแบ่งเป็นผู้บริหาร 29 คน และครูผู้สอนเด็กปฐมวัย 188 คน ได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามสัดส่วนของผู้บริหารและครูแต่ละอำเภอสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามการจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ ตำแหน่งและประสบการณ์การทำงาน ลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ประกอบด้วย 4 ด้าน รวมทั้งสิ้น 27 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามฉบับนี้ไปตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน และเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ปรากฏว่าได้ค่า IOC 0.67-1.00 และนำแบบสอบถามไปหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .941

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยทำหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลไปยังผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนเด็กปฐมวัยที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง แล้วจึงนำแบบสอบถามส่งไปยังแต่ละโรงเรียนด้วยตนเอง เมื่อได้รับแบบสอบถามคืนจึงตรวจสอบความเรียบร้อย ซึ่งได้แบบสอบถามกลับคืนมา จำนวน 217 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 แล้วดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่ และร้อยละ

4.2 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

**ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2**

5. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์ในการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย จำนวน 4 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง กำหนดเกณฑ์คัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ อาจารย์มหาวิทยาลัย ศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้อำนวยการโรงเรียน และครูที่มีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ มีความรู้ ในการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย และมีประสบการณ์การทำงานไม่ต่ำกว่า 5 ปี

6. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เป็นแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 โดยนำขั้นตอนการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 4 ด้าน มาสร้างแบบสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ลักษณะเป็นแบบเติมคำตอบ

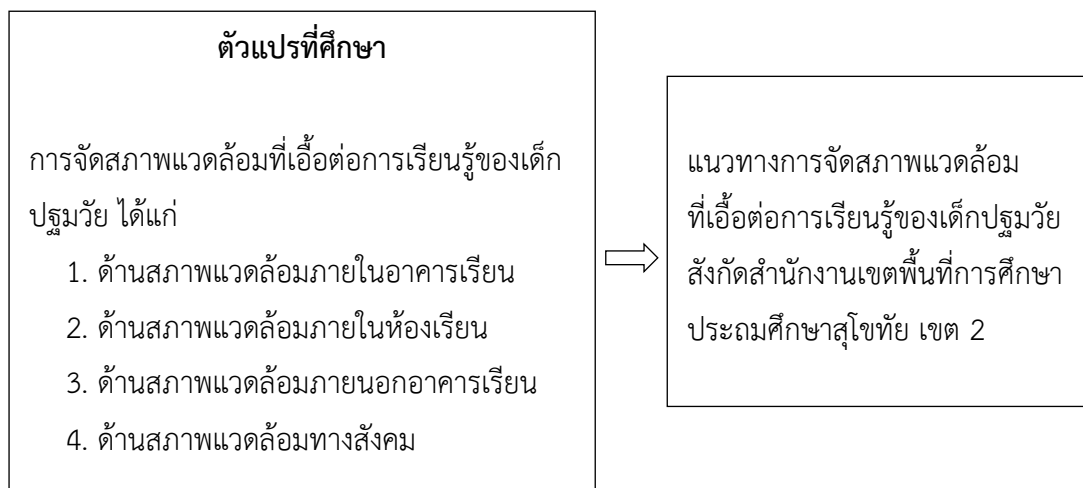
ตอนที่ 2 แนวทางการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 มีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) จำนวน 4 ด้าน ด้านละ 1 ข้อ รวมทั้งสิ้น 4 ข้อ

การสร้างแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้นำผลการวิจัยในขั้นตอนที่ 1 โดยเลือกข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดในแต่ละด้านมาศึกษาเป็นแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2

7. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยทำหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลไปยังกลุ่มผู้ให้ข้อมูล แล้วจึงนัดหมายกลุ่มผู้ให้ข้อมูลแต่ละคน เพื่อทำการสัมภาษณ์ จากนั้นนำผลการสัมภาษณ์ไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

8. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาจัดกระทำข้อมูลและสรุปข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เป็นประเด็นแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2

ตาราง 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลการศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ในภาพรวม

ที่	การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ของเด็กปฐมวัย	กลุ่มตัวอย่าง (n = 217)		ระดับการปฏิบัติ
		$\bar{X}$	S.D.	
1	ด้านสภาพแวดล้อมภายในอาคารเรียน	3.96	0.61	มาก
2	ด้านสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน	4.40	0.51	มาก
3	ด้านสภาพแวดล้อมภายนอกอาคารเรียน	4.30	0.51	มาก
4	ด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม	4.48	0.48	มาก
	รวม	4.29	0.43	มาก

จากตาราง 1 พบว่า การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัยเขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.29$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีการปฏิบัติสูงสุด คือ ด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม ($\bar{x} = 4.48$) รองลงมา คือ ด้านสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน ($\bar{x} = 4.40$) และด้านที่มีการปฏิบัติต่ำสุด คือ ด้านสภาพแวดล้อมภายในอาคารเรียน ($\bar{x} = 3.96$)

2. ผลการศึกษาแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 4 คน แสดงดังตาราง 2

ข้อคำถาม	แนวทางการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2
1. ด้านสภาพแวดล้อมภายในอาคารเรียน ท่านมีแนวทางในการจัดสภาพแวดล้อมภายในอาคารเรียนที่มีการใช้ผาผนังกันห้องเรียนแบบเบาและเลื่อนได้ เพื่อใช้ในการจัดกิจกรรมได้หลากหลาย ให้เป็นสัดส่วนและมีความปลอดภัยในสถานศึกษาอย่างไร	1. ครูควรจัดสัดส่วนพื้นที่ของห้องเรียนให้เพียงพอต่อจำนวนเด็กตามสัดส่วนที่กำหนดไว้ในมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ โดยคำนึงถึงขนาดของห้องเรียนและพื้นที่ใช้สอย 2. ครูควรเลือกใช้ผาผนังกันห้องเรียนแบบเบาที่สามารถเลื่อนได้ เพื่อสะดวกในการสังเกตเด็กขณะอยู่ในห้องเรียน 3. ครูควรจัดห้องเรียนให้มีแสงสว่างที่เพียงพอ อากาศถ่ายเทได้สะดวก เหมาะสมในการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย 4. ครูควรเลือกใช้วัสดุ อุปกรณ์ ที่มีความแข็งแรง ทนทานต่อการใช้งาน และมีความปลอดภัยต่อเด็ก
2. ด้านสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน ท่านมีแนวทางในการจัดให้มีโต๊ะ เก้าอี้ที่มีขนาดเหมาะสมกับเด็กปฐมวัยในสถานศึกษาอย่างไร	1. ครูควรเลือกใช้โต๊ะ เก้าอี้ มีขนาดที่มีความเหมาะสมกับเด็กปฐมวัย ไม่ใหญ่หรือเล็กจนเกินไป 2. ครูควรจัดโต๊ะ เก้าอี้ แบบไม่ตายตัว สามารถพับ เลื่อนเก็บได้สะดวกในการทำกิจกรรม
3. ด้านสภาพแวดล้อมภายนอกอาคารเรียน ท่านมีแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมในการจัดให้มีสนามเด็กเล่น และอุปกรณ์เครื่องเล่นสนามที่เหมาะสมพร้อมใช้งานในสถานศึกษาอย่างไร	1. ครูควรจัดพื้นที่กลางแจ้งให้เด็กได้วิ่งเล่นอย่างอิสระ มีเครื่องเล่นสนามที่มีความเหมาะสมและส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก 2. ครูควรตรวจสอบสภาพความแข็งแรงของเครื่องเล่นสนาม และอุปกรณ์เครื่องเล่นสนามทุกชนิดให้มีความพร้อมใช้งานอยู่เสมอ
4. ด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม ท่านมีแนวทางในการจัดสภาพแวดล้อม	1. ครูควรปลูกฝัง ฝึกฝน จนเด็กเกิดความชำนาญในการทำกิจกรรมที่หลากหลาย โดยให้เด็กได้ลงมือทำกิจกรรมทุกคน

ข้อคำถาม	แนวทางการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2
ในสถานศึกษาที่เปิดโอกาสให้เด็กได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทำกิจกรรมเป็นกลุ่มอย่างไร	2. ครูควรเสริมแรงทางบวก ชื่นชม กระตุ้นเด็กอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เด็กมีความมั่นใจและกล้าแสดงออกสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันได้

อภิปรายผลการวิจัย

1. การศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 พบว่า การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ให้ความสำคัญกับการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย โดยผลการสังเคราะห์รายงานประจำปีของสถานศึกษา ที่ว่า ครูต้องมีความรู้ความสามารถ มีความชำนาญในการจัดประสบการณ์ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ ที่สอดคล้องหลักสูตรปฐมวัย ครอบคลุมพัฒนาการเด็กทั้ง 4 ด้าน คือ พัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยได้อย่างเหมาะสม และสอดคล้องไว้ในเป้าหมายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ที่ว่า สถานศึกษามีสภาพแวดล้อมสวยงาม สะอาด ร่มรื่น ปลอดภัย เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ ร่วมมือกับชุมชน ภาคเอกชน และผู้เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับสุขนินธ์ บัณขุนันท์กุล (2562 : 65) กล่าวถึง ความสำเร็จของการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาว่า การสนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการจัดประสบการณ์ สนับสนุนการเรียนรู้อย่างมีความสุข ช่วยจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่พึงประสงค์ให้แก่เด็ก ช่วยพัฒนาบุคลิกภาพของเด็ก มีส่วนช่วยในการจัดการชั้นเรียนให้เด็กเรียนรู้ระเบียบวินัยเป็นแหล่งทรัพยากรทางการเรียน

1.1 ด้านที่มีระดับการปฏิบัติสูงสุด คือ ด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม พบว่า มีระดับการปฏิบัติในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้บริหารและครูผู้สอนเด็กปฐมวัยให้ความสำคัญกับการจัดสภาพแวดล้อมทางสังคม โดยมีการรับฟังความคิดเห็นของเด็ก ให้เด็กมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เสริมแรงทางบวก ชื่นชม กระตุ้นเด็กอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เด็กมีความมั่นใจในตนเองและกล้าแสดงออก สามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันได้ ซึ่งสอดคล้องกับ กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 36) กล่าวว่า การจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งผลที่จะก่อให้เกิดพฤติกรรมทางสังคมและจริยธรรมของเด็กปฐมวัยไปในทางที่ดี ดังนั้นผู้เกี่ยวข้องควรมีความรู้และความสามารถในการจัดเตรียมสภาพแวดล้อมเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมด้านสังคมและจริยธรรมของเด็กปฐมวัย และสอดคล้องกับ พัทธราภรณ์ โพธิสัย (2558 : 65) ได้ทำวิจัย เรื่อง สภาพแวดล้อมทางการ

เรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านนาค่านาใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ พบว่า ด้านสังคมกลุ่มเพื่อน โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ความสามารถในการทำงานเป็นกลุ่มของนักเรียน การช่วยเหลือในด้านการเรียนระหว่างกลุ่มเพื่อน ความเอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ ระหว่างกลุ่มเพื่อน ความรู้สึกสนุกสนานในระหว่างที่ทำกิจกรรมร่วมกันกับเพื่อน และนักเรียนมักนำแนวทางที่ดีของเพื่อนมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติ ตามลำดับ

1.2 ด้านที่มีระดับการปฏิบัติต่ำสุด คือ ด้านสภาพแวดล้อมภายในอาคารเรียน พบว่า มีระดับการปฏิบัติในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจาก ผู้บริหารและครูผู้สอนเด็กปฐมวัยจัดสัดส่วนห้องเรียนเด็กปฐมวัยครบตามจำนวนชั้นที่สถานศึกษาจัดตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติกำหนด แต่ทั้งนี้ผู้บริหารและครูผู้สอนเด็กปฐมวัย ยังขาดการจัดสภาพแวดล้อมที่สามารถปรับเปลี่ยนการจัดการพื้นที่ใช้สอยภายในอาคารให้สอดคล้อง และเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงในการทำกิจกรรมที่หลากหลาย ซึ่งสอดคล้องกับ วชิราภรณ์ คำคล้าย (2551 : 53) กล่าวถึง การจัดสภาพการเรียนรู้ ในส่วนบริเวณสถานที่ที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งได้แก่อาคารเรียน ห้องเรียน บรรยากาศโดยรอบสะอาด สวยงาม มีระเบียบ ปลอดภัย และมีบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เช่น การจัดโต๊ะ เก้าอี้ การจัดมุมวิชาการต่าง ๆ ความเป็นกันเองระหว่างครูกับนักเรียน และนักเรียนกับนักเรียน รวมทั้งการส่งเสริมให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ ซึ่งเป็นสภาพที่มีอิทธิพลต่อนักเรียน ทำให้นักเรียนสบายใจ มีความสุข ส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียน และสอดคล้องกับ อินทิรา บริบูรณ์ (2556 : 8) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การจัดสภาพแวดล้อมโรงเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน เครือข่ายโรงเรียนนานาชาติเวลส์ สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน พบว่า ด้านอาคารสถานที่ การจัดสภาพแวดล้อมเพื่ออำนวยความสะดวกในการเรียนการสอน ในห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ ห้องสมุด และบริเวณอาคารสถานที่ให้มีความปลอดภัยในการเรียน จัดสภาพแวดล้อมให้มีบรรยากาศที่ดี ความเป็นระเบียบเรียบร้อย สวยงาม สะอาดร่มรื่น เอื้ออำนวยและคำนึงถึงประโยชน์การใช้สอยที่คุ้มค่า เป็นส่วนสนับสนุนที่สำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาความรู้ ความสามารถ สมรรถนะหลัก และคุณธรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียน ซึ่งการมีห้องเรียนที่มีอุปกรณ์ครบถ้วน มีห้องสมุดที่มีหนังสือให้บริการที่หลากหลาย มีห้องปฏิบัติการในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่เหมาะสม และการได้พักผ่อนหย่อนใจกับบริเวณรอบโรงเรียนด้วยความปลอดภัยไร้กังวล จะช่วยให้นักเรียนสามารถดึงศักยภาพของตนเองและมุ่งมั่นในการศึกษาหาความรู้ได้อย่างเต็มที่ ซึ่งส่งผลต่อพัฒนาของผู้เรียนอย่างรอบด้าน

2. ผลการศึกษาแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านสภาพแวดล้อมภายในอาคารเรียน 2) ด้านสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน 3) ด้านสภาพแวดล้อมภายนอกอาคารเรียน และ 4) ด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม พบว่า

2.1 ด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม พบว่า เป็นด้านที่มีระดับการปฏิบัติสูงสุด ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้แนวทางการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ไว้ดังนี้ ครูควรปลูกฝัง ฝึกฝน จนเด็กเกิดความชำนาญผ่านการทำกิจกรรมที่หลากหลาย โดยให้เด็กได้ลงมือทำกิจกรรมทุกคน เสริมแรงทางบวก ชื่นชม กระตุ้นเด็กอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เด็กมีความมั่นใจและกล้าแสดงออก สามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันได้ ดังนั้น ครูจำเป็นต้องจัดกิจกรรมที่หลากหลายสอดคล้องกับชีวิตประจำวันของเด็ก ให้เด็กได้ลงมือทำกิจกรรมด้วยตนเอง แลกเปลี่ยน เรียนรู้ร่วมกันได้ สอดคล้องกับ กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 36) กล่าวว่า การจัดสภาพแวดล้อมก็ส่งผลที่จะก่อให้เกิดพฤติกรรมทางสังคมและจริยธรรมของเด็กปฐมวัยไปในทางที่ดี ดังนั้น ผู้เกี่ยวข้องควรมีความรู้และความสามารถในการจัดเตรียมสภาพแวดล้อมเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมด้านสังคมและจริยธรรมของเด็กปฐมวัย ดังนี้ สภาพแวดล้อมควรจะเป็นธรรมชาติและสอดคล้องกับชีวิตประจำวันของเด็กตรวจสอบสิ่งที่เป็นอันตรายและไม่เหมาะสม และไม่ต้องการให้เด็กเล่นควรจะนำไปจัดเก็บในที่ปลอดภัยสำหรับเด็ก ควรจะจัดหาของเล่นที่เป็นสื่อความรู้สำหรับเด็กและแนะนำวิธีการเล่นให้กับเด็กโดยการเลือกของเล่นนั้นควรจะเป็นของที่ใหญ่ จับต้องได้ง่าย และชิ้นส่วนไม่ควรจะมีมากเกินไปของเล่นก็ควรจะสามารถแปลงรูปได้หลายอย่างจะช่วยให้เด็กเบื่อได้ง่าย ของเล่นต้องทนทานมีคุณภาพดี ไม่เป็นอันตรายต่อเด็ก โดยเฉพาะเรื่องของสีและวัสดุที่เป็นพิษ สภาพแวดล้อมที่จัดให้เด็กนั้น ผู้ใหญ่ต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของเด็กเป็นสิ่งสำคัญ การจัดประสบการณ์ให้กับเด็กควรเป็นประสบการณ์ที่ต่อเนื่อง สอดคล้องและสัมพันธ์กับความคิดของเด็ก ให้โอกาสเด็กได้เล่นกับเพื่อนชายหญิงรุ่นราวคราวเดียวกัน เป็นการกระตุ้นพัฒนาการของการรู้จักบทบาทของตนเองดีกว่าถูกจำกัดให้เล่นแต่พิกัดกับน้องเท่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับ พิชราภรณ์ โพธิสัย (2558 : 65) ได้ทำวิจัย เรื่อง สภาพแวดล้อมทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านนาค่านาใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ พบว่า ความสามารถในการทำงานเป็นกลุ่มของนักเรียน การช่วยเหลือในด้านการเรียนระหว่างกลุ่มเพื่อน ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ระหว่างกลุ่มเพื่อน ความรู้สึกสนุกสนาน ในระหว่างที่ทำกิจกรรมร่วมกันกับเพื่อน และนักเรียนมักนำแนวทางที่ดีของเพื่อนมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติตามลำดับ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะโรงเรียนมีกิจกรรมที่ส่งเสริมความสามารถในการทำงานเป็นกลุ่มเพื่อฝึกให้นักเรียนรู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่นตลอดจนมีกิจกรรมส่งเสริมสัมพันธ์ภาพที่ดี ระหว่างนักเรียน เช่น กีฬาสีภายใน กิจกรรมวันสำคัญต่าง ๆ ที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้ทำงานร่วมกัน รู้จักการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ความรู้สึกสนุกสนานในระหว่างที่ทำกิจกรรมร่วมกันกับเพื่อน ตลอดจนมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนแนวคิดต่าง ๆ จนนำไปสู่การปฏิบัติในทางที่ดีต่อไป

2.2 ด้านสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน พบว่า เป็นด้านที่มีระดับการปฏิบัติรองลงมาจากด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้แนวทางการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ไว้ดังนี้ ครูควรเลือกใช้โต๊ะ เก้าอี้ มีขนาดที่มีความเหมาะสมกับเด็กปฐมวัย ไม่ใหญ่หรือเล็กจนเกินไป จัดโต๊ะเก้าอี้ แบบไม่ตายตัว สามารถพับเลื่อนเก็บได้สะดวกในการทำกิจกรรม เช่น กิจกรรมวงกลม กิจกรรมกลุ่ม

ศูนย์การเรียนรู้ จัดวางของเล่นตามมุม ทั้งนี้ อุปกรณ์ต่าง ๆ ครูผู้สอนควรปรับเปลี่ยนเพื่อสร้างบรรยากาศให้ผู้เรียนสนใจอยู่เสมอ และ พื้นที่ใช้สอยภายในห้องเรียน จะมีความสัมพันธ์กันทุกส่วน ดังนั้น ครูต้องมีการจัดอุปกรณ์ โต๊ะ เก้าอี้ที่มีขนาดเหมาะสมกับเด็กสามารถปรับเปลี่ยนการจัดได้ตามลักษณะของกิจกรรม ซึ่งสอดคล้องกับ เอื้อพร สัมมาทิพย์ (2551 : 77) กล่าวว่า การจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนต้องคำนึงถึงปัจจัยหลายอย่างประกอบด้วยกัน จากพื้นฐานแนวคิดช่วยเสริม กล่าวคือ ควรจัดสภาพแวดล้อมทุกอย่างในห้องเรียนให้เป็นไปตามปรัชญาแนวการศึกษาปฐมวัยมากที่สุด โดยคำนึงถึงลักษณะธรรมชาติของเด็กตลอดจนเพื่อให้เด็กได้พัฒนาอย่างเต็มศักยภาพโดยมีสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ และในห้องเรียนต้องมีการจัดอุปกรณ์ โต๊ะ เก้าอี้ที่มีขนาดเหมาะสมกับเด็กสามารถปรับเปลี่ยนการจัดได้ตามลักษณะของกิจกรรม เช่น กิจกรรมวงกลม กิจกรรมกลุ่มศูนย์การเรียนรู้ จัดวางของเล่นตามมุม ทั้งนี้ อุปกรณ์ต่างๆ ครูผู้สอนควรปรับเปลี่ยนเพื่อสร้างบรรยากาศให้ผู้เรียนสนใจอยู่เสมอและพื้นที่ใช้สอยภายในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยนี้จะมี ความสัมพันธ์กันหมดทุกส่วนแต่เป็นความสัมพันธ์ที่มีความสำคัญสัมพันธ์ที่มีการแยกประเภทว่าเป็นความสัมพันธ์ทางตรงทางอ้อม การเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่ได้ถูกต้องตามหลักการย่อมทำให้เด็กได้ทำกิจกรรมได้ตรงตรงเป้าหมายของการจัดการกิจกรรม และสอดคล้องกับ เกศรา อะสะนินิ (2561 : 76) ได้ทำวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย โรงเรียนแม่แอวิทยาเขต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 พบว่า พื้นที่อำนวยความสะดวกของนักเรียน และครู จัดไว้อย่างเป็นสัดส่วนในห้องเรียน มีล็อกเกอร์เก็บของและช่องเก็บของใช้ส่วนตัวของนักเรียนแยกไว้เป็นสัดส่วน อุปกรณ์การสอนและของใช้ส่วนตัวของครูผู้สอนจัดไว้อย่างเป็นระเบียบ มีพื้นที่ปฏิบัติกิจกรรมและการเคลื่อนไหวอย่างเพียงพอ พื้นที่การปฏิบัติกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะเคลื่อนไหวกว้างขวางเพียงพอสำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พื้นที่จัดมุมประสบการณ์จัดได้อย่างเหมาะสม พื้นที่จัดมุมประสบการณ์ จัดออกเป็น 3 มุม ได้แก่ มุมบล็อก มุมหนังสือ และมุมศิลปะ

2.3 ด้านสภาพแวดล้อมภายนอกอาคารเรียน พบว่า เป็นด้านที่มีระดับการปฏิบัติรองลงมาจากด้านสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้แนวทางการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ไว้ดังนี้ ครูควรจัดพื้นที่กลางแจ้งให้เด็กได้วิ่งเล่นอย่างอิสระ มีเครื่องเล่นสนามที่มีความเหมาะสมและส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก ควรตรวจสอบสภาพความแข็งแรงของเครื่องเล่นสนามและอุปกรณ์เครื่องเล่นสนามทุกชนิดให้มีความพร้อมใช้งานอยู่เสมอ ดังนั้น ครูควรจัดพื้นที่กลางแจ้ง ให้เด็กได้วิ่งเล่นอย่างอิสระ จัดเตรียมอุปกรณ์ หรือวัสดุต่างๆ ให้เด็กได้เล่นก่อสร้างเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งสอดคล้องกับ สุขนิรันดร์ บัณฑิตกุล (2562 : 65) กล่าวว่า การจัดสภาพแวดล้อมภายนอกอาคารเรียน เป็นบริเวณพื้นที่ภายนอกควรมีรั้วที่มั่นคงมีพื้นที่ในร่มสำหรับทำกิจกรรมในเวลาฝนตกหรือแดดร้อน พื้นควรประกอบด้วย พื้นผิวหลายแบบ และมีเครื่องเล่นเพื่อให้เด็กพัฒนาร่างกาย ควรจัดเตรียมอุปกรณ์ หรือวัสดุต่างๆ ให้เด็กได้เล่นก่อสร้างเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ มีที่ว่างให้เด็กได้ขุดดิน มีกระบะทราย และอุปกรณ์ทำสวน และสอดคล้องกับ

ตฤณ หงส์ไส และคณะ (2563 : 109) ได้ทำวิจัย เรื่อง การจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมต่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย พบว่า การจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมต่อการเรียนรู้ภายนอกอาคารในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยมีความสำคัญเช่นเดียวกับการจัดสภาพแวดล้อมภายในอาคาร เพราะพื้นที่ภายนอกเป็นพื้นที่ที่สำคัญต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการสอนและช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ เช่น การจัดสภาพแวดล้อมภายในอาณาบริเวณรอบๆสถานศึกษา รวมทั้งจัดสนามเด็กเล่นพร้อมเครื่องเล่นสนาม ควรให้จัดระวาง รักษาความปลอดภัยภายในบริเวณสถานศึกษาและบริเวณรอบนอกสถานศึกษา ดูแลรักษาความสะอาด ปลุกต้นไม้ให้ความร่มรื่นรอบๆ บริเวณสถานศึกษา สิ่งต่างๆ เหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งส่งผลต่อการเรียนรู้และพัฒนาการของเด็ก เพราะเด็กมีความต้องการที่จะใช้พื้นที่ภายนอกอาคารมาก และถ้าหากมี ปัญหาเรื่องความคับแคบของพื้นที่การจัดสภาพแวดล้อม พื้นที่ภายนอกอาคารนั้นควรจัดให้มีบริเวณที่ว่างอุปกรณ์เครื่องเล่นและมีพื้นที่บางส่วนเป็นที่ว่างแล้วจัดกลุ่มเด็กให้ออกมาเล่นเป็นเวลาสลับสับเปลี่ยนกันไปเพื่อไม่ให้เกิดความแออัด มีเครื่องเล่นอย่างเพียงพอต่อทุกคน ดังนั้นการจัดสภาพแวดล้อมภายนอกอาคารจึงมีอิสระในการจัดมากกว่า ควรจัดให้เด็กได้เล่นและได้ใช้พื้นที่ภายนอกอย่างเต็มที่ และครูหรือผู้ดูแลสามารถดูแลเด็กในพื้นที่ได้อย่างทั่วถึง

2.4 ด้านสภาพแวดล้อมภายในอาคารเรียน พบว่า เป็นด้านที่มีระดับการปฏิบัติรองลงมาจากด้านสภาพแวดล้อมภายนอกอาคารเรียน ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้แนวทางการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ไว้ดังนี้ ครูควรจัดสัดส่วนพื้นที่ของห้องเรียนให้เพียงพอต่อจำนวนเด็กตามสัดส่วนที่กำหนดไว้ในมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ โดยคำนึงถึงขนาดของห้องเรียนและพื้นที่ใช้สอย ควรเลือกใช้ฝาผนังกันห้องเรียนแบบเบาที่สามารถเลื่อนได้ เพื่อสะดวกในการสังเกตเด็กขณะอยู่ในห้องเรียน จัดห้องเรียนให้มีแสงสว่างที่เพียงพอ อากาศถ่ายเทได้สะดวก เหมาะสมในการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย เลือกใช้วัสดุ อุปกรณ์ ที่มีความแข็งแรง ทนทานต่อการใช้งาน และมีความปลอดภัยต่อเด็ก ดังนั้น ครูควรจัดสัดส่วนพื้นที่ของห้องเรียนให้เพียงพอต่อจำนวนเด็ก สามารถจะปรับเปลี่ยนการจัดการพื้นที่ใช้สอยภายในอาคารให้สอดคล้องและเหมาะสมกับการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย ซึ่งสอดคล้องกับ กมลวรรณ ลิ้มปนาทร (2562 : 94) กล่าวว่า การจัดสภาพแวดล้อมพื้นที่ภายในอาคาร ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มพื้นที่สำหรับเด็ก ได้แก่ พื้นที่สำหรับทำกิจกรรมในห้องเรียน และพื้นที่สำหรับการนอน กลุ่มพื้นที่บริการ ได้แก่ ครัว บริเวณรับประทานอาหาร ห้องน้ำเด็ก ที่เก็บของใช้ส่วนตัวและบริเวณแต่งตัวของเด็ก และห้องพยาบาล และกลุ่มพื้นที่สำหรับครูและผู้ปกครอง ห้องทำงาน และห้องน้ำ การจัดสภาพแวดล้อมในแต่ละพื้นที่จะมีความแตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประโยชน์ใช้สอยของพื้นที่เหล่านั้น การจัดพื้นที่ควรยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง และหลักความยืดหยุ่นในการจัดสภาพแวดล้อมในแต่ละพื้นที่เป็นสำคัญ กล่าวคือ ควรมีความยืดหยุ่นในการจัดเพราะความเปลี่ยนแปลงในการดำเนินการต่างๆ มักจะเกิดขึ้นเสมอ ซึ่งความเปลี่ยนแปลงเหล่านั้นจะทำให้เกิดผลกระทบหลายๆ ด้าน รวมทั้งด้านการใช้พื้นที่หรือด้านกายภาพของสถานพัฒนา ดังนั้น การมีความยืดหยุ่นในการจัดสภาพแวดล้อมภายในสถานพัฒนาย่อมมีประโยชน์มาก เพราะสามารถจะปรับเปลี่ยนการจัดการพื้นที่ใช้สอยภายในอาคารให้สอดคล้องและ

เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ความยืดหยุ่นของการจัดสภาพแวดล้อมอาจใช้รูปแบบการวางผังแบบเปิด หมายถึง การเปิดโอกาสให้สามารถทำการแก้ไขเปลี่ยนแปลงได้ เช่น การใช้ผนังแบบเบาและเลื่อนได้แทนการใช้ผนังถาวรแบบผนังก่ออิฐซึ่งการใช้งานผนังแบบเบาและเลื่อนได้จะช่วยให้การเปลี่ยนแปลงการวางพื้นที่ทำได้ง่ายขึ้นและเสียค่าใช้จ่ายน้อย และสอดคล้องกับ สุกัญญา คล้ายแพร (2561 : 89) ได้ทำการวิจัย เรื่องการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดละหาร สังกัดเทศบาลเมืองบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี ผลการศึกษาพบว่า การจัดสภาพแวดล้อมด้านอาคารสถานที่ผู้บริหารโรงเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา ให้ความสำคัญการจัด ปรับปรุงตกแต่งห้องเรียน อาคารเรียน อาคารประกอบตลอดจนบริเวณโรงเรียน และวัสดุ อุปกรณ์ให้เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอน เพื่อเป็นประโยชน์สูงสุดต่อนักเรียนในโรงเรียน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยใช้

1. ด้านสภาพแวดล้อมภายในอาคารเรียน พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษาจัดให้มีการใช้ผนังแบบเบาและเลื่อนได้เปลี่ยนแปลงการวางพื้นที่ทำได้ง่ายขึ้น และมีความปลอดภัย ดังนั้น ผู้บริหารและครูผู้สอนเด็กปฐมวัยควรมีการเลือกใช้ฝาผนังกันห้องเรียนแบบเบาที่สามารถเลื่อนได้ เพื่อสะดวกในการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย สะดวกในการสังเกตเด็กขณะอยู่ในห้องเรียน เลือกใช้วัสดุ อุปกรณ์ ที่มีความแข็งแรงทนทานต่อการใช้งาน และมีความปลอดภัยต่อเด็ก
2. ด้านสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน พบว่า ข้อที่มีการปฏิบัติต่ำสุด คือ สถานศึกษาจัดให้มีโต๊ะเก้าอี้ ที่มีขนาดเหมาะสมกับเด็กปฐมวัย ดังนั้น ผู้บริหารและครูผู้สอนเด็กปฐมวัยควรเลือกใช้โต๊ะ เก้าอี้ ที่มีขนาดเหมาะสมกับเด็กปฐมวัยไม่เล็กหรือใหญ่เกินไป สามารถพับ เลื่อนเก็บได้สะดวกในการทำกิจกรรม
3. ด้านสภาพแวดล้อมภายนอกอาคารเรียน พบว่า ข้อที่มีการปฏิบัติต่ำสุด คือ สถานศึกษาจัดให้มีสนามเด็กเล่น และอุปกรณ์เครื่องเล่น สนามที่เหมาะสมพร้อมใช้งาน ดังนั้น ผู้บริหารและครูผู้สอนเด็กปฐมวัยควรจัดพื้นที่กลางแจ้งให้เด็กได้วิ่งเล่นอย่างอิสระ มีเครื่องเล่นสนามที่มีความเหมาะสมและส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก
4. ด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม พบว่า ข้อที่มีการปฏิบัติต่ำสุด คือ สถานศึกษาเปิดโอกาสให้เด็กได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทำกิจกรรมเป็นกลุ่ม ดังนั้น ผู้บริหารและครูผู้สอนเด็กปฐมวัย ควรปลูกฝัง ฝึกฝน จนเด็กเกิดความชำนาญผ่านการทำกิจกรรมที่หลากหลาย โดยให้เด็กได้ลงมือทำกิจกรรมทุกคน กระตุ้นเด็กอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เด็กมีความมั่นใจและกล้าแสดงออกสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่นได้

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัยเขต 2
2. ควรมีการศึกษาหรือพัฒนารูปแบบการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัยเขต 2

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2547). *คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 (สำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี)*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กมลวรรณ ลิ้มปนาทร. (2562). *การจัดสภาพแวดล้อมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย. เอกสารการสอนชุดวิชาการ จัดสภาพแวดล้อมเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย หน่วยที่ 8-15. (พิมพ์ครั้งที่ 3). นนทบุรี: มหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมาธิราช*
- เกศรา อะสะนิธิ. (2561). *แนวทางการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยโรงเรียน แม่แอบวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3. ปริญญานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.*
- ตฤณ หงษ์ใส, อัจฉรีย์ ไกรกิจราษฎร์, และณัฐพร จักรวิเชียร. (2563). *การจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมต่อ การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย. วารสารปัญญา. 27 (1), 109*
- พัชรารณณ์ โพธิสัย. (2558). *สภาพแวดล้อมทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านนาค่านาในสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ. ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา.*
- วชิราภรณ์ คำคล้าย. (2551). *การจัดการชั้นเรียนของครูโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพชรบุรี. ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.*
- สุขนิษฐ์ บัณฑุนันทกุล. (2562). *การจัดสภาพแวดล้อมสำหรับเด็กปฐมวัย. (พิมพ์ครั้งที่ 3.) นนทบุรี: มหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมาธิราช*
- สุกัญญา คล้ายแพร. (2561). *การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดละหาร สังกัดเทศบาลเมืองบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิต วิทยาลัย: มหาวิทยาลัยปทุมธานี.*

- อินทิรา บริบูรณ์. (2556). การจัดสภาพแวดล้อมโรงเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนเครือข่ายโรงเรียนนานาชาติเวลล์ส สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน. ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เอื้อพร สัมมาทิพย์. (2551). แนวการจัดกิจกรรมและสื่อการสอนเพื่อพัฒนาทักษะกลไกกล้ามเนื้อมัดเล็กสำหรับเด็กปฐมวัย. ในปฐมวัยศึกษา : กิจกรรมและสื่อการสอนเพื่อพัฒนาทักษะพัฒนาการและการเรียนรู้. บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย